

УКРАЇНА

(19) UA (11) 46188 (13) A

(51) 6 A61B10/00

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІОПИС
ДО ДЕКЛАРАЦІЙНОГО ПАТЕНТУ
НА ВІНАХІДВИДАЄТЬСЯ ПІД
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
ВЛАСНИКА
ПАТЕНТУ

(54) СПОСІБ ВИЗНАЧЕННЯ АУТОДЕСТРУКТИВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ У СКЛАДІ ХАРАКТЕРУ ОСОБИСТОСТІ

1

2

(21) 98126327

(22) 01 12 1998

(24) 15 05 2002

(46) 15 05 2002, Бюл. № 5, 2002 р.

(72) Дузенко Валерій Миколайович, Гольденберг
Юрій Миронович(73) Дузенко Валерій Миколайович, Гольденберг
Юрій Миронович

(57) Спосіб визначення аутодеструктивних тенденцій у складі характеру особистості шляхом опитування хворого для складання прогнозу подальшого життя, який відрізняється тим, що відбір слів проводять з урахуванням головних рис особистості, орієнтованих у просторі та часі на минуле (назад), на теперішній час (поряд), на майбутнє (вперед), спрямованих за потребо-вольовими переживаннями на песимізм, на амбівалентність (гомеостаз), на оптимізм, за змістовною спрямованістю на працю, на інших людей, на самого себе, за рівнем розвитку діяльності - на

навчання, на відтворення (виконання), на творчість, за формою дії - на моторну (м'язи), на перцептивну (відчуття), на мовно-розумову, та оцінкою слів за 0-5 бальною шкалою з наступною комп'ютерною обробкою даних та аналізом результатів, згрупованих у п'яти інваріантах, кожен з яких містить по три параметри, і при процентному співвідношенні оцінок при порівнянні параметрів одного інваріанта при коливанні різниці показників у межах від 10% до 75%, при порівнянні інваріантів при коливанні різниці показників у межах від 5% до 35%, при порівнянні параметрів у різних інваріантах при коливанні різниці показників у межах від 1% до 15%, їх високі показники у першому параметрі другого інваріанта (від 4% до 15%), третьому параметрі третього інваріанта (від 7% до 15%), в поєднанні з низькими (від 5% до 17%) показниками четвертого інваріанта є характерними для аутодеструктивних тенденцій у складі характеру особистості

Передбачуваний винахід відноситься до медичної психології і може бути використаний при опитуванні хворих для складання прогнозу подальшого життя

Відомий спосіб діагностики суїцидальної поведінки, котрий дає класифікацію мотивів що ведуть до самогубства (Диагностика суицидального поведения, Методические рекомендации/МЗ РСФСР - М. 1980 - стр 36 - 48)

Однак даний спосіб не може ефективно використовуватись в діагностичному і лікувальному процесі оскільки він не визначає структури аутодеструктивних тенденцій у складі характеру особистості

Найбільш близьким до заявлюваного є спосіб багатовимірного опитування особистості, розроблений В. Ф. Моргуном, який дозволяє систематизувати відбір асоціацій та оптимізувати процес відбору інформації (Моргун В. Ф. Концепція багатовимірного розвитку особистості та її застосування//Філософська і соціологічна думка - 1992 - №2 - с 27 - 40, Моргун В. Ф. Схема мониторинговой структуры личности//Гамезо М. В.

Домашенко И. А. Атлас по психологии - М, Просвещение 1986 - 272с.)

Однак даний спосіб до сьогодні не застосовувався в медицині при дослідженні стану осіб з аутодеструктивними нахилами

В основу винаходу поставлено задачу створити спосіб визначення аутодеструктивних тенденцій у характері особистості шляхом використання певного набору спів-асоціацій з урахуванням головних рис особистості, орієнтованих у просторі та часі - на минуле (назад), на теперішній час (поряд), на майбутнє (вперед), спрямованих за потребо-вольовими переживаннями на песимізм, на амбівалентність (гомеостаз), на оптимізм, за змістовною спрямованістю, на працю, на інших людей, на самого себе, за рівнем розвитку діяльності - на навчання, на відтворення (виконання), на творчість, за формою дії - на моторну (м'язи), на перцептивну (відчуття), на мовно-розумову, та оцінкою слів за 0 - 5 бальною шкалою з наступною комп'ютерною обробкою даних та аналізом результатів, згрупованих у п'яти інваріантах, кожен

(13) A

(11) 46188

(19) UA

з яких містить по три параметри і при процентному співвідношенні оцінок при порівнянні параметрів одного інваріанта при коливанні різниці показників у межах від 10% до 75%, при порівнянні інваріантів при коливанні різниці показників у межах від 5% до 35%, при порівнянні параметрів у різних інваріантах при коливанні різниці показників у межах від 1% до 15%, при аналізі процентних показників параметрів другого та третього інваріантів та процентних показників четвертого інваріанта забезпечити знаходження процентних співвідношень характерних для аутодеструктивних тенденцій у складі характеру особистості

Поставлена задача вирішується тим, що у спосіб визначення аутодеструктивних тенденцій у характері особистості шляхом опитування хворого, згідно винаходу, відбір слів проводять з урахуванням головних рис особистості, орієнтованих у просторі та часі - на минуле (назад), на теперішній час (поряд), на майбутнє (вперед), спрямованих за потребо-вольовими переживаннями на песимізм, на амбівалентність (гомеостаз), на оптимізм, за змістовною спрямованістю на працю, на інших людей, на самого себе, за рівнем розвитку діяльності - на навчання, на відтворення (виконання), на творчість, за формою дії - на моторну (м'язи), на перцептивну (відчуття), на мовно-розумову, та оцінкою слів за 0 - 5 бальною шкалою з наступною комп'ютерною обробкою даних та аналізом результатів, згрупованих у п'яти інваріантах, кожен з яких містить по три параметри, і при процентному співвідношенні оцінок при порівнянні параметрів одного інваріанта при коливанні різниці показників у межах від 5% до 75%, при порівнянні інваріантів при коливанні різниці показників у межах від 5% до 35%, при порівнянні параметрів у

різних інваріантах при коливанні різниці показників у межах від 1% до 15%, їх високі показники у першому параметрі другого інваріанту (від 4% до 15%), третьому параметрі третього інваріанту (від 7% до 15%) в поєднанні з низькими (від 5% до 17%) показниками четвертого інваріанту є характерними для аутодеструктивних тенденцій у складі характеру особистості

Заявлюваний спосіб здійснюють наступним чином

Після ознайомлення з інструкцією, пацієнти класифікують слова-асоціації за шкалою від 0 до 5 балів. Отриману інформацію завантажують в комп'ютер, який, за розробленою програмою, виконує ранговий аналіз шляхом обчислення процентного співвідношення між сумами балів п'яти інваріантів, кожен з яких містить по три параметри. Отримані результати характеризують ступінь аутодеструктивних тенденцій у розвитку особистості хворого, що дозволяє підвищити ефективність корекції психологічної патології

Згідно карти особистісного опитування (таблиця 1) хворому пропонують класифікувати наведені нижче слова з урахуванням його до них ставлення. Якщо слово викликає у хворого ставлення "дуже негативне" - ставлять цифру [1] праворуч від слова, "скоріше негативне ніж позитивне" - ставлять цифру [2], "невизначене" - ставлять цифру [3], "скоріше позитивне ніж негативне" - ставлять цифру [4], "дуже гарне" - ставлять цифру [5], праворуч від незнайомих слів ставлять цифру [0]. Хворому пропонують довго не замислюватись над словом та означати відношення до нього за першим враженням. Там, де будуть поряд два слова, ставлять тільки одну оцінку

Таблиця 1

КАРТА ОСОБИСТІСНОГО ОПИТУВАННЯ

згадка (спомин)	минуле	позаду
предки	назад	був
раніше	дитинство	зараз
сучасники	сьогодні	тут
актуальність	живу	тепер
попит	майбутнє	орієнтир
завтра	нащадки	перспектива
мета	сподівання	потім
всупереч правилам	лівий (наліво)	пригнічую
спокуса	сп'яніння	з перцем
не рахуючись	згуба (азноби)	самовладання
помірно (міра)	рівновага (баланс)	миролюбність(пацифізм)
спокій (затишок)	скромно (скромність)	пісний (прісний)
все одно	оптимізм	мене визнають
милосердя	моральний	обов'язок
солодощ	велич	незайманість
машина	продукт (продукти)	город (дача)
ремесло (професія)	шити	врожай
робота	своїми руками	познайомити
люди (людство)	довіра (довіряти)	чоловік
жінка	дитина	сім'я
пліч-о-пліч	самолюбство	наїдатись
самостійно	моє (мені)	по-моєму

Продовження таблиці 1

неучасть		само безпека		самозабезпечення	
навчання		оволодіваю		рівень знань	
пізнавати		здібності		засвоюю	
задатки (нахили)		самоосвіта		точність	
субординація		гарантовано		конкретно	
практичність		дотримуватись		виконувати	
перевіряти		новітній / нововведення		імпровізація	
теоретично		розвинути		багатогранність	
абстрактно		вигляд (творю)		уява (уявляти)	
пружно		темп і ритм		рухливість (рухомість)	
наполегливість		спритність(спритно)		активність (активно)	
енергійно		сила і натиск		бачу	
чую (слухаю)		відчуття		напівтон	
розрізняти(розрізняю)		відчуваю (нюх)		спостерігаю	
вразливість		розповідую		зрозуміти	
сформулювати		логічно (логіка)		маю на увазі	
осмислювати		заглибитись		докопатись	

Приклад 1

Хворий Ф, 53 роки, історія хвороби №845. В анамнезі життя у 1996 році був госпіталізований з підозрою на інфаркт міокарда. Діагноз не був підтверджений клініко-лабораторно-інструментальними методами і хворий був виписаний на роботу з рекомендаціями щодо лікування і виробничої діяльності. Невдовзі мала місце спроба його самогубства, такі спроби повторювались ще двічі.

Після госпіталізації у відділення невротичної психіатричної лікарні, хворий Ф повідомив, що все життя у нього були різкі коливання настрою. Поганий настрій все частіше переходив у депресію, періоди якої продовжувались до 3 - 6 місяців. Під час депресивного стану втрачав інтерес до повсякденних справ, відчував апатію, передсердну нудьгу. Дані медогляду щодо порушень серцево-судинної діяльності були негативними, хоча фізично хворий мав неприємні

відчуття в області серця, які насправді були проявами циркулярної депресії. Якби тестування запропонованим способом було проведено після першої госпіталізації - то ймовірність суїцидальної спроби різко б зменшилась оскільки процентні показники свідчать про погіршення психічного стану хворого Ф.

Після обробки заповненої анкети, встановлено, що параметр спрямованості "на песимізм" знаходиться на першому місці в інваріанті, що свідчило про зниження тонусу необхідного для нормальної життєздатності, а перше місце параметру "на себе" в поєднанні з п'ятим місцем інваріанту рівня засвоєння діяльності давало підставу для термінової психокорекції особистості. Проведено лікування хворого в умовах психіатричної лікарні. Після лікування настала стійка ремісія.

Звіт про результати опитування наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

№ параметра	1			2			3			Усього по інваріанту	
№ інваріанта	Абс	% в	% між	Абс	% в	% між	Абс	% в	% між	Абс	% між
1 Просторово-часова орієнтація	ПЦ	інв	інв	ПЦ	інв	інв	ПЦ	інв	інв	ПЦ	парам
	позаду / унизу			поряд / зараз			попереду / угорі			5,19	17,9
	1,58	30,1	5,4	2,06	38,7	7,1	1,56	30,1	5,4		
РАНГ	-----			-----			-----			4	
2 Потребовольові переживання	Абс	% в	% між	Абс	% в	% між	Абс	% в	% між	Абс	% між
	ПЦ	інв	інв	ПЦ	інв	інв	ПЦ	інв	інв	ПЦ	парам
	песимістичні			амбівалентні			оптимістичні			6,19	21,3
	3,44	55,5	11,8	1,69	27,2	5,8	1,06	17,1	3,6		
РАНГ	-----			-----			-----			2	
3 Змістовна спрямованість	Абс	% в	% між	Абс	% в	% між	Абс	% в	% між	Абс	% між
	ПЦ	інв	інв	ПЦ	інв	інв	ПЦ	інв	інв	ПЦ	парам
	на предмет			на іншу людину			на себе			7,00	24,1
	2,00	28,5	6,9	1,69	24,1	5,8	3,31	47,3	11,4		
РАНГ	-----			-----			-----			1	
4 Рівень засвоєння діяльності	Абс	% в	% між	Абс	% в	% між	Абс	% в	% між	Абс	% між
	ПЦ	інв	інв	ПЦ	інв	інв	ПЦ	інв	інв	ПЦ	парам
	навчання			відтворення			творчість			4,88	16,8
	2,08	42,3	7,1	1,31	26,9	4,5	1,50	30,7	5,1		
РАНГ	-----			-----			-----			5	

Продовження таблиці 2

5 Форма дії	Абс	% в	% між	Абс	% в	% між	Абс	% в	% між	Абс	% між
	оц	інв	інв	оц	інв	інв	оц	інв	інв	оц	парам
	моторна			перцептивна			мовно-розумова			5,69	19,6
	1,31	23,0	4,5	1,75	30,7	6,0	2,63	46,1	9,0		
РАНГ	-----			-----			-----			3	

Приклад 2

Хворий Г, 18 років, історія хвороби №435
 Диагноз - реактивний стан, особистість акцентуована за емоційно-лабільним типом. Після сімейної сварки вчинив спробу самогубства. Тестування заявлюваним способом виявило характерне поєднання процентних показників, що характеризує аутодеструктивні тенденції у розвитку його особистості.

Після обробки заповненої анкети, встановлено, що параметр спрямованості "на

песимізм" знаходиться на першому місці в інваріанті, що свідчило про зниження тону необхідного для нормальної життєздатності, а перше місце параметру "на себе" в поєднанні з п'ятим місцем інваріанту рівня засвоєння діяльності давало підставу для термінової психокорекції особистості. Проведено лікування хворого в умовах психіатричної лікарні. Після лікування настала стійка ремісія.

Звіт про результати опитування наведено в таблиці 3.

Таблиця 3

Звіт про результати опитування хворого Г

№ параметра	1			2			3			Усього по інваріанту	
№ інваріанта	Абс	% в	% між	Абс	% в	% між	Абс	% в	% між	Абс	% між
1 Просторово-часова орієнтація	оц	інв	інв	оц	інв	інв	оц	інв	інв	оц	парам
	позаду / унизу			поряд / зараз			попереду / угорі			7,63	22,3
	1,63	21,3	4,7	2,25	29,5	6,5	3,75	49,1	10,9		
РАНГ	-----			-----			-----			3	
2 Потребовольові переживання	Абс	% в	% між	Абс	% в	% між	Абс	% в	% між	Абс	% між
	оц	інв	інв	оц	інв	інв	оц	інв	інв	оц	парам
	песимістичні			амбівалентні			оптимістичні			6,13	17,9
	2,25	36,7	6,5	1,75	28,5	5,1	2,13	34,6	6,2		
РАНГ	-----			-----			-----			4	
3 Змістова спрямованість	Абс	% в	% між	Абс	% в	% між	Абс	% в	% між	Абс	% між
	оц	інв	інв	оц	інв	інв	оц	інв	інв	оц	парам
	на предмет			на іншу людину			на себе			8,13	23,8
	2,88	35,3	8,4	1,88	23,0	5,4	3,38	41,5	9,8		
РАНГ	-----			-----			-----			1	
4 Рівень засвоєння діяльності	Абс	% в	% між	Абс	% в	% між	Абс	% в	% між	Абс	% між
	оц	інв	інв	оц	інв	інв	оц	інв	інв	оц	парам
	навчання			відтворення			творчість			4,38	12,8
	0,88	20,0	2,5	1,63	37,1	4,7	1,88	42,8	5,4		
РАНГ	-----			-----			-----			5	
5 Форма дії	Абс	% в	% між	Абс	% в	% між	Абс	% в	% між	Абс	% між
	оц	інв	інв	оц	інв	інв	оц	інв	інв	оц	парам
	моторна			перцептивна			мовно-розумова			7,88	23,0
	2,88	36,5	8,4	2,25	28,5	6,5	2,75	34,9	8,0		
РАНГ	-----			-----			-----			2	

ДП «Український інститут промислової власності» (Укрпатент)

вул. Сим'ї Хохлових, 15, м. Київ, 04119, Україна

(044) 456 – 20 – 90

ТОВ «Міжнародний науковий комітет»

вул. Артема, 77, м. Київ, 04050, Україна

(044) 216 – 32 – 71